

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

ТРУДОВЕ ПРАВО

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	08 Право
Спеціальність	081 Право
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	Правове регулювання економіки

Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Завідувач кафедри *правового регулювання економіки* Олег ЛУК'ЯНЧИКОВ

Харків, 2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри правового регулювання економіки

Протокол № 1 від 03.09.2021 р.

Розробник: Єрофєєнко Л.В., к.ю.н., доцент, доцент кафедри правового регулювання економіки

Лист оновлення та перезатвердження робочої програми навчальної дисципліни

Навчальний рік	Дата засідання кафедри розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни:

У сучасних умовах радикальних реформ ринкового напрямку зростає роль трудового законодавства. Вивчення й аналіз сучасного трудового законодавства, що регулює формування ринку праці, організацію і застосування праці найманих працівників є важливою складовою частиною розвитку сучасної правової держави.

Трудове право України є однією з провідних галузей у системі права, яка нарівні з іншими галузями потребує реформування внаслідок змін соціально - економічних відносин, що відбуваються в Україні. У сучасний період відносини в сфері праці регулюються великою кількістю нормативно-правових актів. На жаль не всі ці акти адекватно пристосовані до умов ринкової економіки. Тому останнім часом відмічається зростання порушень трудових прав громадян. Збільшилося число незаконних звільнень працівників, має місце заборгованість з заробітної плати, надання працюючим вимушених неоплачуваних відпусток. Деякі комерційні структури при прийнятті на роботу замість трудових договорів використовують цивільно-правові договори, які регламентуються цивільним кодексом України, що позбавляє працівників гарантій, передбачених законодавством про працю. Недосконалість чинного трудового законодавства ускладнює процес застосування правових норм, що регулюють трудові відносини та призводить до виникнення значного числа трудових спорів. Тому детальне вивчення трудового права для студентів-економістів має не тільки важливе теоретичне значення, а й практичний сенс для майбутніх фахівців.

Завданнями навчальної дисципліни «Трудове право» є: розширення кола теоретичних знань студентів у сфері правового регулювання трудових відносин; самостійне застосування студентами положень законодавства в галузі забезпечення захисту трудових прав суб'єктів трудових правовідносин; аналіз існуючої судової практики у сфері праці щодо розв'язання спорів між учасниками трудових правовідносин; аналіз змісту нових правових актів; виявлення недоліків у законодавстві, що регулює відносини у сфері праці.

Дисципліна «Трудове право» є обов'язковою навчальною дисципліною, що вивчається студентами в рамках спеціальності "Право". Вона забезпечує особистий і професійний розвиток студента та спрямована на формування комплексу знань стосовно понятійного апарату трудового права; виникнення, зміни та припинення трудових правовідносин; щодо розуміння засад дисциплінарної та матеріальної відповідальності та шляхів захисту трудових прав в національному та міжнародному вимірі.

Мета навчальної дисципліни:

Метою дисципліни є засвоєння студентами знань про основні інститути трудового права, формування умінь правильного застосування положень нормативно-правових актів щодо відносин у сфері праці та відносин, що тісно пов'язані з трудовими.

Головні **завдання** навчальної дисципліни полягають у формуванні у студентів системи знань, а також отримання практичних навичок та уявлень, необхідних для розширення кола теоретичних знань у сфері правового регулювання трудових відносин; самостійного застосування студентами положень законодавства в галузі забезпечення захисту трудових прав суб'єктів трудових правовідносин; аналізу існуючої судової практики у сфері праці щодо розв'язання спорів між учасниками трудових правовідносин; аналізу змісту нових правових актів; виявлення недоліків у законодавстві, що регулює відносини у сфері праці.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення основних принципів та інститутів

трудового права; напрямів правового регулювання трудових та тісно пов'язаних з ними відносин; законодавства, що регулює трудові відносини; вивчення наукових доктрин в сфері трудового права.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	3
Семестр	5
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	іспит

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Пререквізити	Постреквізити
Основи римського права	Господарське право
Конституційне право	Кримінальне право
Адміністративне право	
Теорія держави та права	
Цивільне право	
Земельне право	

Компетентності та результати навчання за дисципліною

<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК9. Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.</p>	<p>ПРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.</p>
<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.</p> <p>СК10. Знання і розуміння соціальної природи трудових відносин та їх правового регулювання.</p> <p>СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.</p> <p>СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.</p> <p>СК14. Здатність до консультування з</p>	<p>ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.</p>

<p>правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.</p>	
<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). СК2. Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів. СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. СК10. Знання і розуміння соціальної природи трудових відносин та їх правового регулювання. СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції. СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.</p>	<p>ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю</p>
<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). СК2. Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів. СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. СК10. Знання і розуміння соціальної природи трудових відносин та їх правового регулювання. СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності. СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та</p>	<p>ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.</p>

<p>конфіденційної інформації.</p> <p>ЗК9. Здатність працювати в команді.</p> <p>СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.</p> <p>СК10. Знання і розуміння соціальної природи трудових відносин та їх правового регулювання.</p> <p>СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.</p> <p>СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.</p> <p>СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.</p> <p>СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.</p>	<p>ПРН 8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.</p>
<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.</p> <p>СК10. Знання і розуміння соціальної природи трудових відносин та їх правового регулювання.</p> <p>СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.</p> <p>СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.</p> <p>СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.</p>	<p>ПРН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.</p>
<p>СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.</p> <p>СК10. Знання і розуміння соціальної природи трудових відносин та їх правового регулювання.</p> <p>СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.</p>	<p>ПРН 12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.</p>

<p>СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.</p>	
<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК9. Здатність працювати в команді. ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. СК10. Знання і розуміння соціальної природи трудових відносин та їх правового регулювання. СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції. СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.</p>	<p>ПРН 13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.</p>
<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК9. Здатність працювати в команді. СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. СК10. Знання і розуміння соціальної природи трудових відносин та їх правового регулювання. СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації. СК15. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування. СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів,</p>	<p>ПРН 15. Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.</p>

<p>розуміння їх правового характеру і значення.</p>	
<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. СК10. Знання і розуміння соціальної природи трудових відносин та їх правового регулювання. СК15. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.</p>	<p>ПРН 16. Демонструвати вміння користуватися комп'ютерними програмами, необхідними у професійній діяльності.</p>
<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. СК2. Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів. СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. СК10. Знання і розуміння соціальної природи трудових відносин та їх правового регулювання. СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.</p>	<p>ПРН 19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.</p>
<p>ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. СК10. Знання і розуміння соціальної природи трудових відносин та їх правового регулювання. СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти. СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції. СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності. СК16. Здатність до логічного, критичного</p>	<p>ПРН 21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.</p>

і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.	
<p>ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.</p> <p>СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.</p> <p>СК15. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.</p> <p>СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.</p>	<p>ПРН 22. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.</p>
<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК9. Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.</p> <p>СК10. Знання і розуміння соціальної природи трудових відносин та їх правового регулювання.</p> <p>СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.</p> <p>СК15. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.</p> <p>СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.</p>	<p>ПРН 23. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.</p>

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальна частина трудового права

Тема 1. Трудове право як одна з галузей у системі права України. Джерела трудового права

Поняття трудового права як галузі права. Предмет трудового права: індивідуальні та

колективні трудові відносини. Сфера дії норм трудового права.

Поняття та особливості методу трудового права в умовах ринкової економіки. Поєднання державно-правового і договірно-правового, централізованого і локального регулювання трудових відносин. Єдність і диференціація трудового права.

Роль і функції трудового права в умовах ринкової економіки. Зміст соціальної, захисної, виробничої функцій трудового права.

Система трудового права і система трудового законодавства: поняття, співвідношення.

Поняття і значення основних принципів трудового права. Класифікація принципів трудового права. Принципи правового регулювання індивідуальних трудових відносин: свобода праці й заборона примусової праці; заборона дискримінації у сфері праці; принцип не погіршення становища працівників порівняно з чинним законодавством; право на справедливі й безпечні умови праці; право на справедливую заробітну плату, що забезпечує рівень життя, гідний людині, для самого працівника і членів його сім'ї; забезпечення працівникам мінімальних державних гарантій у сфері праці; забезпечення захисту трудових прав, честі та гідності учасників трудових відносин. Принципи правового регулювання колективних трудових відносин: свобода об'єднання; реальне визнання права на колективні переговори; соціальне партнерство; забезпечення права працівників на участь в управлінні організацією у передбачених законом формах; забезпечення права на вирішення колективних трудових спорів, включаючи право на страйк.

Поняття, види, особливості джерел трудового права. Загальне і спеціальне трудове законодавство.

Конституція України як основне джерело трудового права.

Міжнародні договори про працю, ратифіковані Україною, як джерела трудового права. Кодекс законів про працю України. Закони та підзаконні нормативно-правові акти як джерела трудового права. Акти соціального партнерства: колективні угоди і колективні договори. Локальні нормативно-правові акти: поняття, види, особливості.

Значення рішень Конституційного Суду України та керівних роз'яснень Пленуму Верховного Суду України.

Дія нормативно-правових актів у часі, просторі та за категоріями працівників.

Тема 2. Трудові правовідносини та їх суб'єкти

Поняття та особливості індивідуальних трудових правовідносин.

Види індивідуальних трудових правовідносин:

Структура індивідуальних трудових правовідносин. Підстави виникнення, зміни та припинення індивідуальних трудових правовідносин.

Правовий статус суб'єктів індивідуальних трудових правовідносин. Трудова правосуб'єктність, працівника: виникнення, зміст і припинення, випадки обмеження. Роботодавець (власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган чи фізична особа) як суб'єкт трудових правовідносин. Ознаки трудової правосуб'єктності роботодавця.

Поняття і особливості колективних трудових правовідносин, їх співвідношення з індивідуальними трудовими правовідносинами. Види колективних трудових правовідносин, їх загальна характеристика. Структура колективних трудових правовідносин. Представництво у колективних трудових правовідносинах.

Правовий статус профспілок у сфері трудових відносин. Повноваження виборного органу профспілкової організації на підприємстві, в установі, організації. Представницька й захисна функція профспілок. Повноваження профспілок, їхніх об'єднань на ведення колективних переговорів та укладання колективних договорів і угод. Здійснення профспілками громадського контролю за додержанням законодавства про працю.

Тема 3. Соціальне партнерство

Законодавство про колективні угоди і колективні договори.

Право на ведення колективних переговорів. Принципи здійснення права на ведення колективних переговорів і укладення колективних угод і договорів: міжнародні стандарти і законодавство України. Порядок ведення і предмет колективних переговорів. Учасники переговорів, їх права та обов'язки, гарантії і компенсації під час переговорів. Порядок вирішення розбіжностей під час ведення колективних переговорів. Відповідальність осіб, які представляють роботодавця і ухиляються від участі в переговорах або винні в ненаданні необхідної інформації.

Поняття і роль колективних угод у регулюванні трудових відносин. Види угод, сфери їхньої дії, зміст. Сторони і учасники угод. Порядок укладення, зміни угод. Реєстрація угод. Контроль за виконанням угод на всіх рівнях. Поняття колективного договору. Співвідношення законодавства про працю та угод, колективних договорів, трудових договорів.

Сторони колективного договору та їхні представники. Зміст і структура колективного договору. Порядок укладення, зміни колективного договору і контроль за його виконанням. Відповідальність за порушення і невиконання колективних угод і колективних договорів.

Тема 4. Правове забезпечення зайнятості населення та працевлаштування

Соціально-економічні аспекти ринку праці в Україні.

Законодавство про зайнятість населення. Поняття, форми зайнятості і державна політика в цій сфері. Державні гарантії (загальні і додаткові) зайнятості населення.

Поняття, види працевлаштування. Правова організація працевлаштування. Державна служба зайнятості: структура і повноваження.

Участь підприємств, установ і організацій у реалізації державної політики зайнятості.

Порядок реєстрації та ведення обліку громадян, які шукають роботу, державною службою зайнятості. Поняття підходящої роботи. Особливі гарантії працівникам, які втратили роботу у зв'язку зі змінами в організації виробництва і праці.

Порядок працевлаштування окремих категорій громадян (молоді, осіб, яких звільнено з лав Збройних Сил України або з альтернативної (невійськової) служби, вивільнених працівників, інвалідів та ін.).

Правовий статус безробітного. Порядок реєстрації безробітних державною службою зайнятості. Право на матеріальне забезпечення на випадок безробіття та соціальні послуги. Види забезпечення на випадок безробіття: допомога по безробіттю, в тому числі одноразова її виплата для організації безробітним підприємницької діяльності; допомога по частковому безробіттю; матеріальна допомога в період професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації безробітного; матеріальна допомога по безробіттю, одноразова матеріальна допомога безробітному та непрацевдатним особам, які перебувають на його

утриманні; допомога на поховання у разі смерті безробітного або особи, яка перебувала на його утриманні.

Організація оплачуваних громадських робіт. Професійна підготовка і перепідготовка незайнятих громадян.

Соціальні гарантії при втраті роботи і безробітті.

Змістовий модуль 2. Особлива частина трудового права

Тема 5-6. Трудовий договір

Поняття і значення трудового договору. Відмінність трудового договору від суміжних цивільно-правових договорів, які пов'язані з працею (підряду, доручення, авторського та ін.). Сторони трудового договору. Зміст трудового договору. Умови, які передбачені у законодавстві, та умови, які встановлюються за угодою сторін при укладенні трудового договору. Необхідні і додаткові (факультативні) умови. Поняття трудової функції та місця роботи за трудовим правом. Недійсність умов трудового договору, які погіршують становище працівників порівняно з законодавством України про працю.

Загальний порядок укладення трудового договору, його оформлення. Документи, що подаються при прийнятті на роботу. Трудова книжка працівника. Випробування при прийнятті на роботу. Строк трудового договору. Укладення трудового договору на невизначений строк, на визначений строк, встановлений за погодженням сторін, на час виконання певної роботи. Форма трудового договору. Контракт як особлива форма трудового договору. Сфера застосування контракту. Порядок укладання контракту з керівником державного підприємства. Порядок укладання контракту при прийнятті (найманні) на роботу працівників.

Особливості та порядок укладання окремих видів трудових договорів: трудовий договір про тимчасову роботу; трудовий договір про сезонну роботу; трудовий договір з працівником-мігрантом; трудовий договір про сумісництво; трудовий договір про суміщення професій (посад); трудовий договір про тимчасове заступництво; трудовий договір про надомну роботу; трудовий договір з державним службовцем; трудовий договір з молодим фахівцем; трудовий договір про роботу у роботодавця – фізичної особи; трудовий договір працівника, що приймається за конкурсом, та ін.

Поняття переведення на іншу роботу, види переведень. Порядок переведення на іншу роботу. Переміщення на інше робоче місце, його відмінність від переведення. Зміна істотних умов праці та її правові наслідки. Поняття і випадки відсторонення від роботи.

Поняття припинення та розірвання трудового договору, звільнення з роботи. Класифікація підстав припинення трудового договору. Загальні і додаткові підстави припинення трудового договору. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника. Загальні та додаткові підстави розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця. Розірвання трудового договору з ініціативи органів, які не є сторонами трудового договору.

Порядок оформлення звільнення працівників і здійснення розрахунків з ними. Вихідна допомога. Правові наслідки незаконного звільнення.

Тема 7. Правове регулювання робочого часу

Поняття робочого часу і значення його правового регулювання.

Правові нормативи робочого часу. Поняття і види робочого дня, робочої зміни, робочого тижня.

Нормальна і скорочена тривалість робочого часу, неповний робочий день.

Режими робочого часу і порядок їх встановлення. Змінна робота, вахтовий метод роботи, гнучкі графіки роботи, ненормований робочий день. Поденний, тижневий і підсумований облік робочого часу. Поняття надурочних робіт і порядок їх застосування. Чергування.

Тема 8. Час відпочинку

Поняття і види часу відпочинку. Перерви протягом робочого дня, зміни. Щоденні перерви в роботі. Щотижневі вихідні дні. Святкові і неробочі дні.

Поняття і види відпусток. Щорічна основна відпустка і порядок її надання. Щорічна додаткова відпустка, її види і порядок надання. Додаткові відпустки у зв'язку з навчанням. Творча відпустка. Соціальні відпустки. Відпустки без збереження заробітної плати.

Тема 9. Оплата праці

Конституційні засади права працівників на заробітну плату. Соціально-економічні аспекти оплати праці.

Правове визначення поняття оплати праці. Відмінність заробітної плати від винагород за цивільно-правовими договорами, гарантійних і компенсаційних виплат. Структура заробітної плати: основна заробітна плата, додаткова заробітна плата, інші заохочувальні і компенсаційні виплати.

Сфери регулювання заробітної плати та їхній зміст. Співвідношення державного і договірної регулювання заробітної плати. Мінімальна заробітна плата: поняття, функції, умови визначення її розміру. Порядок встановлення і перегляду розміру мінімальної заробітної плати.

Організація оплати праці на підприємстві. Тарифна система та її елементи: тарифні сітки, схеми посадових окладів, тарифно-кваліфікаційні характеристики (довідники). Нормування праці на підприємстві. Види норм праці (норми виробітку, норми часу, норми обслуговування, нормовані виробничі завдання, норми чисельності), відрядні розцінки. Запровадження, заміна і перегляд норм праці. Надбавки і доплати до заробітної плати.

Система заробітної плати та її види (почасова, відрядна, їхні різновиди).

Преміювання працівників. Винагорода за результатами роботи за рік.

Оплата праці при відхиленні від нормальних умов роботи: при виконанні робіт різної кваліфікації; при суміщенні професій (посад) і виконанні обов'язків тимчасово відсутнього працівника; при виконанні надурочних робіт; при роботі у святкові та неробочі дні; у нічний час та ін.

Поняття гарантійних і компенсаційних виплат. Гарантійні виплати та їхні види (під час виконання державних або громадських обов'язків; пов'язані з реалізацією права на освіту, безкоштовну професійну підготовку; пов'язані з реалізацією права на відпочинок і охорону здоров'я та ін.). Гарантійні доплати, їхні види.

Компенсаційні виплати та їхні види: компенсаційні виплати при службових відрядженнях, при переїзді в іншу місцевість, за невиданий спеціальний одяг і спеціальне взуття, компенсаційні надбавки, амортизаційні виплати та ін.

Порядок обчислення середньої заробітної плати.

Порядок, строки і періодичність виплати заробітної плати. Обмеження розміру відрахувань із заробітної плати.

Індексація заробітної плати. Компенсація втрати частини зарплати у зв'язку з порушенням строків її виплати.

Концепція реформування оплати праці в Україні.

Тема 10. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору

Поняття, функції матеріальної відповідальності сторін трудового договору. Правова природа матеріальної відповідальності сторін трудового договору, її відмінність від цивільно-правової відповідальності.

Підстава й умови матеріальної відповідальності працівників за шкоду, заподіяну майну роботодавця. Види матеріальної відповідальності працівників: обмежена і повна. Обмежена матеріальна відповідальність та її розмір. Повна індивідуальна матеріальна відповідальність. Колективна (бригадна) матеріальна відповідальність. Визначення розміру шкоди і порядок її відшкодування. Визначення розміру шкоди у випадках, коли її фактичний розмір перевищує номінальний.

Матеріальна відповідальність роботодавця в трудових правовідносинах. Підстава, умови відповідальності та її розміри. Матеріальна відповідальність роботодавця за порушення права працівника на працю: у разі незаконної відмови у прийнятті на роботу; у разі незаконного звільнення або незаконного переведення на іншу роботу; у разі неправильного формулювання причини звільнення, що перешкоджало працевлаштуванню працівника; у разі затримки видачі трудової книжки; у разі затримки виконання рішення органу, який розглядав трудовий спір, про поновлення на роботі незаконно звільненого або переведеного на іншу роботу працівника; у разі незаконного відсторонення. Визначення розміру відшкодування і порядок стягнення.

Інші випадки матеріальної відповідальності роботодавця за шкоду, заподіяну працівникові (за неправильне і несвоєчасне оформлення документів про роботу та заробітну плату, за незабезпечення схоронності особистих речей працівника під час роботи та ін.).

Відшкодування роботодавцем моральної шкоди у трудових правовідносинах.

Тема 11. Дисципліна праці

Поняття і значення дисципліни праці в умовах ринкової економіки. Правові засоби забезпечення дисципліни праці. Правове регулювання внутрішнього трудового розпорядку. Правила внутрішнього трудового розпорядку, інші локальні нормативно-правові акти підприємства, установи, організації. Статути, положення про дисципліну. Трудові обов'язки працівника і роботодавця.

Система стимулювання праці за трудовим правом. Заохочення за успіхи в роботі: поняття, підстави, види, порядок застосування. Переваги і пільги в галузі соціально-культурного і житлово-побутового обслуговування. Заохочення за особливі трудові заслуги.

Поняття і ознаки дисциплінарної відповідальності працівників. Дисциплінарний проступок як підстава дисциплінарної відповідальності. Загальна і спеціальна дисциплінарна відповідальність. Дисциплінарні стягнення, порядок їх застосування, оскарження і зняття. Додаткові заходи впливу на порушників трудової дисципліни. Заходи громадського впливу,

що застосовуються в разі порушення трудової дисципліни. Повноваження трудових колективів, виборних органів первинних профспілкових організацій, товариських судів у забезпеченні трудової дисципліни.

Тема 12. Трудові спори

Поняття, види і причини виникнення трудових спорів. Органи, що розглядають трудові спори.

Принципи розгляду індивідуальних трудових спорів. Поняття, види підвідомчості індивідуальних трудових спорів.

Комісії по трудових спорах (КТС), їх організація і компетенція. Порядок і строки розгляду індивідуальних трудових спорів в КТС.

Розгляд індивідуальних трудових спорів у суді. Трудові спори, що безпосередньо розглядаються судом. Строки звернення до суду за вирішенням трудових спорів. Процесуальні особливості розгляду трудових спорів судом. Виконання судових рішень з трудових спорів. Обмеження повороту виконання рішень з трудових спорів.

Особливості розгляду трудових спорів деяких категорій працівників (суддів, прокурорсько-слідчих працівників, а також працівників навчальних, наукових та інших установ прокуратури, які мають класні чини).

Законодавство про вирішення колективних трудових спорів.

Поняття, види, причини виникнення колективних трудових спорів. Сторони колективного трудового спору (конфлікту). Порядок формування і затвердження вимог найманих працівників або профспілки. Порядок і строки розгляду вимог найманих працівників або профспілки. Момент виникнення колективного трудового спору (конфлікту).

Порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) примирною комісією, за участю незалежного посередника. Вирішення колективного трудового спору (конфлікту) трудовим арбітражем.

Гарантії незалежним посередникам, членам примирних комісій і трудових арбітражів.

Національна служба посередництва і примирення: функції, повноваження.

Право працівників на страйк. Порядок оголошення страйку. Визнання страйків незаконними. Випадки, за яких забороняється проведення страйку. Обов'язки сторін під час проведення страйку. Гарантії та правове становище працівників у зв'язку з проведенням страйку. Правові наслідки визнання страйку незаконним.

Відповідальність за порушення законодавства про колективні трудові спори (конфлікти).

Перелік практичних занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Методи навчання та викладання

Під час викладання дисципліни «Трудове право» застосовуються наступні методи:

1. Пояснювально-ілюстративний метод, або інформаційно-рецептивний (розповідь, лекція, пояснення, демонстрація наочного матеріалу (таблиці, схеми, презентації). (Теми 1-12).

2. Частково-пошуковий, або евристичний, метод (студенти під керівництвом викладача самостійно розмірковують, розв'язують проблемні ситуації, аналізують, порівнюють,

узагальнюють). (Теми 1-12).

3. Дослідницький метод – метод навчання, який передбачає творче застосування знань, оволодіння методами наукового пізнання, формування досвіду самостійного наукового пошуку. Аналіз і систематизація одержаних результатів, формулювання висновків. (Теми 5-6, 9,11-12).

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні заняття, також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою, яка передбачає такі контрольні заходи:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться у формі контрольної роботи як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Поточний контроль знань здійснюється на практичних заняттях, шляхом оцінювання рівня володіння студентами теоретичним матеріалом та правильністю виконання ситуаційних завдань, який максимально оцінюється в 2 бали: за активну участь в обговоренні питань надається 1 бал, за правильне вирішення ситуаційних завдань – 1 бал, (максимально всього 24 бали). Крім того, поточний контроль включає перевірку успішності виконання самостійної роботи і оцінюється максимально в 24 бали (індивідуальна робота студента (максимально – 10 балів) та два творчі завдання (максимально – по 7 балів за кожне).

Модульний контроль проводиться у формі письмової контрольної роботи, яка включає тестові завдання та оцінюються максимально в 6 балів за кожну роботу. Такий контроль проводиться 2 рази за семестр (максимально всього 12 балів).

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається із 3-х практичних ситуацій різних рівнів складності по одному завданню із кожного рівня, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі

екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни. Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведено в таблиці "Шкала оцінювання: національна та ЄКТС".

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
	<i>Змістовий модуль 1. Загальна частина трудового права</i>			8
Тема 1	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція на тему: «Трудове право як одна з галузей у системі права України. Джерела трудового права»	Активна робота на лекції	2
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою: «Трудове право як одна з галузей у системі права України. Джерела трудового права»	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
			Вирішення ситуаційних завдань	
<i>Самостійна робота</i>				

	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Міжнародні договори про працю, ратифіковані Україною, як джерела трудового права. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	На першому навчальному тижні контроль самостійної роботи не відбувається	
Тема 2	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за темою 2: «Трудові правовідносини та їх суб'єкти»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 2: «Трудові правовідносини та їх суб'єкти»	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	2
		Вирішення ситуаційних завдань	Вирішення заданих ситуаційних завдань	
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Поняття і особливості колективних трудових правовідносин, їх співвідношення з індивідуальними трудовими правовідносинами. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання домашніх завдань щодо вирішення практичних ситуаційних завдань.	Перевірка домашніх завдань		
Тема 3.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за темою 3. «Соціальне партнерство»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 3: «Соціальне партнерство»	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	2
		Вирішення ситуаційних завдань	Вирішення заданих ситуаційних завдань	
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Співвідношення законодавства про працю та угод, колективних договорів, трудових договорів. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання домашніх завдань щодо вирішення практичних ситуаційних завдань.	Перевірка домашніх завдань		
Тема 4.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за темою 4. «Правове забезпечення зайнятості населення та працевлаштування»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 4: «Правове забезпечення зайнятості населення та працевлаштування»	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	2

		Вирішення ситуаційних завдань	Вирішення заданих ситуаційних завдань	
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Право на матеріальне забезпечення на випадок безробіття та соціальні послуги. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання домашніх завдань щодо вирішення практичних ситуаційних завдань. Підготовка до контрольної роботи.	Перевірка домашніх завдань	
	Змістовий модуль 2. Особлива частина трудового права			52
Теми 5-6	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за темами 5-6. Трудовий договір	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темами 5-6. Трудовий договір	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	4
		Вирішення ситуаційних завдань	Вирішення заданих ситуаційних завдань	
		Написання контрольної роботи за темами 1-5	Контрольна робота за темами: 1-5	6
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Переміщення на інше робоче місце, його відмінність від переведення. Зміна істотних умов праці та її правові наслідки. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання творчого завдання	Перевірка творчого завдання	7
Тема 7	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за темою 7. Правове регулювання робочого часу	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 7. Правове регулювання робочого часу	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	2
		Вирішення ситуаційних завдань	Вирішення заданих ситуаційних завдань	
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Змінна робота, вахтовий метод роботи, гнучкі графіки роботи, ненормований робочий день. Поденний, тижневий і підсумований облік робочого часу.	Перевірка домашніх завдань	

		Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання домашніх завдань щодо вирішення практичних ситуаційних завдань.		
Тема 8.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за темою 8 Час відпочинку	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 8 Час відпочинку	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	2
		Вирішення ситуаційних завдань	Вирішення заданих ситуаційних завдань	
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Додаткові відпустки у зв'язку з навчанням. Творча відпустка. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання домашніх завдань щодо вирішення практичних ситуаційних завдань.	Перевірка домашніх завдань	
Тема 9.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за темою 9 Оплата праці	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 9 Оплата праці	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	2
		Вирішення ситуаційних завдань	Вирішення ситуаційних завдань	
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Тарифна система та її елементи: тарифні сітки, схеми посадових окладів, тарифно-кваліфікаційні характеристики (довідники). Нормування праці на підприємстві. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання індивідуального завдання	Перевірка індивідуального завдання	10	
Тема 10.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за темою 10. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 10. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	2

		Вирішення ситуаційних завдань	Вирішення заданих ситуаційних завдань	
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Матеріальна відповідальність роботодавця за порушення права працівника на працю: у разі незаконної відмови у прийнятті на роботу; у разі незаконного звільнення або незаконного переведення на іншу роботу; у разі неправильного формулювання причини звільнення, що перешкоджало працевлаштуванню працівника. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання домашніх завдань щодо вирішення практичних ситуаційних завдань.	Перевірка домашніх завдань	
Тема 11.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за темою 11 Дисципліна праці	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 11 Дисципліна праці	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	2
		Вирішення ситуаційних завдань	Вирішення заданих ситуаційних завдань	
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Додаткові заходи впливу на порушників трудової дисципліни. Заходи громадського впливу, що застосовуються в разі порушення трудової дисципліни. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання творчого завдання. Підготовка до контрольної роботи	Перевірка творчого завдання.	7
Тема 12	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за темою 12 Трудові спори	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 12 Трудові спори	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	2
		Вирішення ситуаційних завдань	Вирішення заданих ситуаційних завдань	

		Написання контрольної роботи за Темами 6-12	Контрольна робота за темами: 6- 12	6
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Особливості розгляду трудових спорів деяких категорій працівників (суддів, прокурорсько- слідчих працівників, а також працівників навчальних, наукових та інших установ прокуратури, які мають класні чини). Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання домашніх завдань щодо вирішення практичних ситуаційних завдань. Підготовка до іспиту	Перевірка домашніх завдань	
	Іспит			40

Рекомендована література

Основна

1. Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2016. 82 с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 28.08.2021).
2. Кодекс законів України про працю: Закон України від 10.12.71. № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 28.08.2021).
3. Про відпустки: Закон України від 15.11.1996 р. № 504/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1997. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-вр#Text> (дата звернення: 28.08.2021).
4. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.1993 р. № 3356-XII. Відомості Верхов. Ради України. 1993. № 36. Ст. 361 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3356-12#Text> (дата звернення: 28.08.2021).
5. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР. Відомості Верхов. Ради України. 1997. № 17. Ст. 121. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр#Text> (дата звернення: 28.08.2021).
6. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 03.03.1998 р. № 137/98-ВР. Відомості Верхов. Ради України. 1998. № 34. Ст.357. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137/98-вр#Text> (дата звернення: 28.08.2021).
7. Іншин М.І., Костюк В.Л., Мельник В.П. Трудове право України [текст]: підручник. Вид. 2-ге, перероб. і доп. / за заг. ред. М.І. Іншина та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 472 с. URL: http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/11/trudove_pravo_ishenko.pdf (дата звернення: 28.08.2021).
8. Трудове право України : підручник / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; [С. М. Бортник, К. Ю. Мельник, Л. В. Могілевський та ін.]. – Харків, 2019. – 408 с. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6107/Trudove%20pravo%20Ukrainy_pidruchnyk_HNUVS_2019.pdf?sequence=5&isAllowed=y (дата звернення: 28.08.2021).

Додаткова:

9. Єрофеєнко Л. В. Правові аспекти імплементації міжнародних норм у сфері трудового законодавства України / Л. В. Єрофеєнко // Електронне наукове видання «Порівняльно-аналітичне право» № 4, 2018, ДНВЗ «Ужгородський національний університет», Ужгород, 2018. С. 189-193 – Режим доступу: http://ir.nusta.edu.ua/bitstream/doc/3969/1/2792_IR.pdf

10. Єрофеєнко Л. В., Остапенко О.Г. Правовий аналіз трудового договору за проектом трудового кодексу України / Л. В. Єрофеєнко, О.Г. Остапенко // Науковий журнал «Право і суспільство», № 6, 2019, ВВПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», м. Дніпро, 2019, С. 149-155 – Режим доступу: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2019/6_2019/part_1/6-1_2019.pdf

11. Єрофеєнко Л. В. Правовий аналіз щодо недоліків у проєкті нового Трудового кодексу України / Л. В. Єрофеєнко // Науковий юридичний журнал «Праві новели», випуск № 10, 2020, Приватний вищий навчальний заклад «Міжнародний університет бізнесу і права», м. Херсон, 2020, С. 129-135. – Режим доступу: http://legalnovels.in.ua/journal/10_2020/10_2020.pdf

12. Положення про умови роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій: затв. наказом М-ва праці України, М-ва юстиції України, М-ва фінансів України від 28.06.1993 р. No 43 Дата реєстрації: 30.06.1993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0076-93#Text> (дата звернення: 28.08.2021).

13. Про впорядкування застосування контрактної форми трудового договору. Постанова Кабінету Міністрів України від 19.03.1994 р. No 170 Дата оновлення: 27.06.2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/170-94-п#Text> (дата звернення: 28.08.2021).

14. Про порядок та умови суміщення професій (посад): Постанова Ради Міністрів СРСР від 04.12.1981р. № 1145. Дата оновлення: 02.12.2005 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1145400-81#Text> (дата звернення: 28.08.2021).

Інформаційні ресурси в Інтернеті

15. <https://zakon.rada.gov.ua/laws> – Офіційний вебпортал парламенту України. Законодавство України

16. <http://reyestr.court.gov.ua/> – Єдиний державний реєстр судових рішень

17. <https://www.dcz.gov.ua/> – Державний центр зайнятості